

A TEMPLARIUSOK

TITKOS STATÚTUMAI

ISMERTETŐ ELŐADÁS*

Dr. MeizdoiT' által Juisouezim alatt kiadott kézirati
másolat nyomán (Halle 1877.)

Dr. BARACH BENEDEK

Közirat sz. k. tk. számára

* tartntott két szakaszban Corvin Mátyás páh o l y h it ti.

BUDAPEST, 1878.
AKINEK LAJOS BIZOMÁNYA.

Herz János magy. kir. udv. könyvnyomdájából

Páholyunk irodalmi bizottsága által a megtisztelő megbízást nyertem, hogy egy a sz.: kőművéséget érdeklő irodalmi jelenség felett tájékoztató megismertetést nyújtsak Önöknek.

Örömet teljesítem, mert már a tárgy magában annyira érdekes, hogy általa is előadásom számára Önöknek érdeklődését biztosítva látom. Bátran vállalkozhatom tehát a nyert megbízás teljesítésére, ha érzem is, hogy a kitűzött feladat megoldására nagyobb bennem a jóakarát, mint a képesség.

Melyik, a sz.: kőművesi irodalomban csak némileg tájékozott t.: nem ismeri bold. emlékü Merzdorf t.: nevét? Élt ő tudvalevőleg Oldenburgban mint főkönyvtárnok és pedig 29-ik évi életkorától egészen 1877 martius 21-ikén bekövetkezett haláláig.

36 évi könyvtárnoki működése alatt gazdagította meg a német tudós irodalmat jelentékeny művekkel a Bibliographia és Numismatika terén; azonban a sz.: kőművesi tudományban — lehet bátran mondani tudományban — nem múlta őt fel senki korbeliei közt; a múlt század közepe óta keletkezett és részben megint elenyészett számos sz.: kőművesi rendszerek és fokok hagyományai és aktái a legkisebb részletekig senki előtt nem voltak oly ösmeretesekek, mint ő előtte.

43 évi sz.: kőmívesi életében szövetségünk iránti érdeklődése és buzgósága. nem lankadt soha. Utolsó irodalmi művé, melynek sajtó alá bocsátását még esz-közölte, de melynek megjelenését már nem érte el, jelen megismertetési előadásomnak tárgya.

Merzdorf t.: sz.: kőmívesi iránya az u. n. humanistikai volt, és mert ezen irányt követte, német ember létére kénytelen volt, az itt t. i. Németországban létező magasfoku rendszerek ellenében ellentétes—nem mondom ellenséges — állást elfoglalni.

Ép úgy a grosze Landesloge von Deutsehland, mely a svéd rendszert, mint a grosze National-Mutterloge zu den drei Weltkugeln, mely az u. n. ó skótrendszert követi, mindketten nemcsak a három symbolicus fokontul magasabb fokú műhelyeket foglalnak magukban, hanem engednek ezen magasfokú műhelyeknek hivatalos kormányzati befolyást a symbolicus, vagy, mint kifejezni szokás, a sz. Jánosokra.

Azért a grosze Landesloge és a National-Mutterloge szerepelnek Németországban mint. a magas fokú sz. kőmíveség „katexochen“ képviselői.

Okokból, melyeknek felsorolása ide nem tartozik, a németországi magas fokok említett „katexochen“ képviselői nem fogják fel a sz.: kőmíveséget mint általános e m b e r i, hanem mint speciális k e r e s z t é n y i intézményt,; s mert a három symbolicus fokot, bármennyire beleszóttak a rituáléba keresztény vallási reminiscentiákat, általános emberi jellegétől kivetkőztetni nem tudták, tették a magas fokokat speciális keresztényi symbolismusnak, speciális keresztényi hagyományoknak és speciális keresztényi tanoknak rakhelyéül. A sz.: k.: intézménynek ezen szűkkeblű felfogása az, mely a német nemzet számos jeles fél-fiaiban az ellenszenvet keltette a magasfokú intézmény iránt,.

Ők, kik a sz.: kőművéségben az emberiség *egysége* és solidaritása nagy eszméjének, az önzéstelen emberi szeretet és a tiszta, a jutalom reményétől és a büntetés félelmétől egyaránt ment erény valóítását látják, el b o r z adnak a sz.: k.: ezen eltorzításától, melyet az említett magas fokú német nagydokd véghez vittek.

Sem Feszler rendszerében létező „Erkenntnisstufen“, sem Scmlider rendszerében létező „Engbiinde“ találtak Németországban ellenszenvre, pedig ezek a szó tiszta értelmében —magas fokok.

A mi ős és elfogadott skót rítusunk szintén követi a tiszta Inimonistikai iránynt.

Valamennyi a földkerekségen létező skót szertartásu Nagytanácsok zavartalan egyetértésben hirdetik a leg-tisztább sz.: k.: tanokat: Az emberiség egységét és egyetemlegességét; a sz.: kőművéség egyik főczéljául az emberiség földi javát, szellemi fejlődését és erkölcsi tökéletesbülését; a sz. kőművéség hár-mas jeligéjét: szabadság, egyenlőség és testvériség.

Mi, az ős és elfogadott skót szertartást követő sz.: kőművesek, bátran és nagy megelégedéssel állíthatjuk tehát, hogy köztünk és ama jeles német sz.: k.: testvérek közt, kik a sz. kőművéséget mint az emberiség szövetségét fogják fel, és kik közt n. Merzdorf t.: oly ki-váló helyet foglalt el, elvi ellentét nincsen.

Ezen, sz.: k.: érdemeire nézve általunk méltányolt n. Merzdorf t. utolsó irodalmi művé fekszik előttünk. Nem tulajdonképi sz. kőművesi mű ez; de a szabad kő-művéség számára nagy jelentőséggel bír.

Czime: Dic Greheimstatuten des Ordens der Tom-péi lierren nach dér Abschrift eines vorgeblich im vati-kanischen Archive befindlichen Manuscriptes, zum ersten male in der lateinischen Urschrift und in der deutschen Uebersetzung lierausgegcben von Dr. Merzdorf.

Merzdorf t.: ezen általa kiadott kézirati másolat tör-ténetét következőkép adja elő: Az 1820-ik évben meg-

halt Böber János oroszországi államtanácsosnak szabad kőművessi hagyatéka, több ládákban bepakolva, állott Pétervárott körülbelül 1865-ik évig. Akkor az iratokkal megtelt ládák átszállítottak Hamburgba Dr. Buck Henrid Vilmos, a hamburgi nagy□ akkori nagymesterehez, ki az iratokat az említett nagy□ irattárába bekebleztette. Eme Pétervárról átjött iratok közt találatott a szóban forgó kézirati másolat.

Merzdorf nevén kiviil tehát két név fűződik ezen kézirati másolat legközelebbi múltjához: Böber János és Buek Henrik Vilmosé.

Böber János neve a sz.: kőművesség történetével Oroszországban szoros kapcsolatban van.

A múlt században Pétervárott fennállott Hundféle templariusi káptalannak tagja volt; tehát az u.n. stricié Observanzféle rendszernek híve.

Még mielőtt a Hundféle templariusi rendszert a Wilhelmsbadi conventen tiszteségesen eltemették lévén ott határozatikig kimondva, hogy nem constatallató, mikép a Hund által behozott templariusi rend csakugyan a XIV. században megszüntetett rendnek törvényes utóda — kiszuratott Oroszországban a Hundféle templariusi rendszer a svédrendszer által. Böber a svéd rendszernek híve lett; az 1776-ik évben felállított provinciális nagy□ — persze a svéd nagy□ fenhatósága alatt — nagy titkára Böber János volt.

Mellékesen megjegyezve, ugyancsak Böber János volt az, ki, miután Katalin czárné uralkodása utolsó idejében a sz.: kőművesség működése nagyon korlátozva, Pál czár alatt pedig egészen beszüntetve lőn, az 1801. évben trónra lépett I. Sándor ezárral annyira tudta a sz.: kőműveséget megkedveltetni, hogy a czár nemcsak a □ak újbóli megnyitását engedte, hanem ő maga lépett be a szövetségbe Böber kalapácsvezetése alatt.

Élt aztán a sz. kőművesség egy fényes korszakot Oroszországban, míg 1822. évben egészen váratlanul

egy császári ukász által az egész orosz birodalomban eltöröltetett.

Böber János híve maradt a svéd rendszernek egészen 1814-ik évig. A szabadkőművesség újbóli feléledése után Sándor czár alatt az előbbi tartományi nagy□, alkalmasint politikai aggályok miatt, nem állíttatott vissza, hanem helyébe az ugyancsak svéd rendszerű u. n. Directorialis Nagy□ lőn felállítva — Wladimir a rendhez czime alatt; — ezen Nagy □nak nagymestere Böber János volt említett 1814-ik évig.

Tudvalevő dolog, hogy a svéd rendszernek jellemző tulajdonsága a kizárólagosság; ő a maga rendszerén kívül más rendszert nem ösmer el valódi sz.: kőművessinek. Szerinte csak ő van a helyes akták, a helyes tralidiók és a helyes tanok birtokában.

Csalhatatlan felismertető jelnek tekinthető tehát, midőn egy a svéd rendszert követő testv.: vagy egy□ ezen kizárólagosságról lemond, hogy belsejében a svéd rendszerrel szakított.

Oroszországban I. Sándor ezár uralkodása alatt sokféle sz.: k.: rendszer honosította be magát, melyek egymással nem épen legjobb egyetértésben voltak. Lelkes kőművess testvérekben keletkezett tehát az eszme egy közös Nagy□-t felállítani, mely teljes rendszerszabadságot hirdetvén, valamennyi, bár kídömböző ritusi □okát, főhatósága alatt összeegyesítse. Ilyen eklektikus nagy□ létre is jött 1815-ik évben Astraea czime alatt, és Böber János ezen eklektikus nagy□ lelkes híve és pártolója lett.

Bátran állíthatni tehát, hogy Böber János élete utolsó stádiumában hátat fordított a svéd rendszernek és egyszersmind a keresztényi szabad kőművességnek — és híve lett a humanistikai irányú sz.: kőművességnek.

Buck Vilmos Henrik a hamburgi nagy□ nagymestere volt.

Ezen a Schröder-rendszert követő nagy□ iránya sokkal ösmeretesebb, mintsem sokat bizonyíthatnom kellene, bogy nagymestere a humanistikai iránynak hívó volt.

Bátran mondhatjuk tehát, hogy mindhárom, kinek kezein egyedül utolsó 70—80 év óta a kézirati másolat átment: Böber, Buck és Merzdorf a humanistikai irányt követték a szövetségben; Böber szabadkőmívessi pályájának végén, Buek és Merzdorf mindig.

Merzdorf t.: nem szorítkozott a kiadott titkos Statumok fordítására, mint a kiadott mű címe szerényen mondja, hanem írt hozzá egy igen tanulságos, szép és alapos értekezést, melyben az olvasót a XIV. század elején megszüntetett templariusi rend története és ösmeretes tragikus kimenetelű processusa iránt tájékoztatván, továbbá kitűnő átnézetet nyújtván azon különböző sz.: k.: és nem sz.: k.: csoportok felett, melyek vagy a rend egész- vagy részbeni folytatásának, vagy ennek kebelében állítólagosán kultivált titkos tanak és tradíciók öröklőinek magokat vallották és vallják, foglalkodik a kérdéssel: Való-e, mit a kézirati másolat magáról állít: hogy a vatikáni archívumban őrzött eredetiről másoltattott, és így csakugyan birt a templariusi rend titkos Statumokkal és pedig azokkal, melyek a kéziratban foglalvák, vagy állunk-e itt megint egy mistificatióval szemközt, milyen több a múlt, században, de még a jelen században a sz.: kőművéség kebelében produkáltak?

És csakugyan, ha sikerül kideríteni, hogy a kézirati másolat, melynek kiadását Merzdorf ellátta, nem koholt irat, és eredetije valósággal a vatikáni archívumban a templ. rend elleni per aktái közt léteznek, akkor nagy világosság árad ki a sz.: kőművéség homályos múltjára, mely — létezett és még létező sz.: k.: rendszerek ködös hagyományait megsemmisíti, de egy-szersmind ama bizonyos, különösen Németországban tanyázó és lármázó sz.: k.: táborban magát érvénye-

sító szellemi fenhéjazaságot, mely minden sz.: k.: tradíót, mely az angol nagy□ alapításának idején túl visszafelé terjed és nem áll meg a Werkmaurerek és Steinmetzek mellett, Schwindeleinak mond, mely különösen a kegyeletet a templariosok, mint asz.: kőművesi eszmék hajdani depositariusai iránt gúnyolja, — mérsékelni képes.

Ugyanazért nem csudáim, hogy az előttünk fekvő mű a sz.: k.: világban nagy érdeklődést keltett.

Nézzük meg mi is közelebről c titkos Statnmok tartalmát.

A Merzdorf által könyvének adott czim: „Die Geheimstatuten des Ordens der Tempelherren“ nem vág egészen össze magával a kézirati másolaton olvasható czimmel: „Monumenta ad disciplinam areanam fratrum militiae Templi.“ „Emlékek a templom hadakozó testvéreinek titkos tanáról.“

Ezen czim: „Monumenta ad disciplinam areanam“ stb., feltéve, hogy a másolat nem mistificatio, nyilván nem másolatott az állítólagosán a vatikáni archívumban őrzött eredetiről, hanem készítettett vagy maga a másoló, vagy a másolat későbbi birtokosa által. Hasonlókép kétségtelennek tekinteni lehet, hogy a „monumenta“ mindjárt felsorolandó egyes részei elején olvasható széljegyzeti hivatkozások a procesusi aktákra u. m. „Acta inquisitionis contra ordinem militiae Templi Cod. XV.“; „ugyanígy God. XXIV.“, „ugyanígy God. XXXI.“ és megint „ugyanígy Cod. XXXII.“ csak az illető állítólagos másolótól származik. 8 végre kétségtelen az is, hogy feltéve, hogy csakugyan a vatikáni archívumból kikerült másolattal van dolgunk, az illető nem másolt egy iratból, lianem lévén előtte az összes periratok, kiválasztott belőlük egyes iratokat, összesen négyet a „disciplinae arcanae monumenta“ összeállítására.

A peraktákból kiválasztott négy irat következők:
 I. „Regula pauperum commilitonum Christi templique Salomonis.“ „Krisztus és a Salomoni templom szegény hadtársainak regulája.“ II. „Statuta secreta, quae fratribus Electis de militia templi tradiderunt, prout acceperant ff. Ragerius de Montagu, Praeceptor Normaniae et, Robertus de Barris, Procurator Maisnagiorum in Normania.“ „Titkos Statútumai a templariusi rend Electi testvéreinek, melyeket a tt.: Roger de Montagu, Normandiának praepceptora, s Róbert, de Barris, a normandiai rendházak procuratora, úgy átadtak, mint maguk kapták.“ III. „Liber Consolamenti, sive statutorum secretorum, quae pro fratribus Consolatis de militia templi in unum corpus collegit. magister f. Roncelinus.“ „A Consolamentumnak vagy a titkos Statútumoknak könyve, melyeket a templariusi rend Consolati testvérek számára összeállított mester Roncelinustestv.“ IV. „Rötülus signorum secretorum digestus a magistro fratre Roncelino.“ „Jegyzéke a titkos jeleknek, melyeket összeállított, a mester Roncelinus testvér.“

Érdemes még megjegyezni: A szóban forgó kézirati másolat szerint a Troesi egyházzsinaton 1128. megerősített regulát és az 1145. hozzá alkotott független egy Tremelay Mátyás nevű testv. 1205-ik évben, az Electusak titkos Stat,urnáit egy Szent Omari Bern. nevű testvér 1252-ik évben és a Consolamentum könyvét, valamint a titkos jelek jegyzékét egy Samford nevű testvér (angol) 1240-ik évben írták le.

Ha tisztában vagyunk az iránt, hogy, feltéve, mikél valóságos kézirati másolattal és nem koholmányokkal van itt dolgunk, maga a másoló állította össze a négy iratot, melynek vagy ez vagy más a collectiv címét. „Monumenta ad disciplinam areanam“ adta, méltán csodálkozhatnánk, hogyan kerülhetett e collectioba a templariosok közönséges regulája, mely

épséggel nem volt, és nem lehetett az állítólagosan létezett disciplina arcaimnak egy része.

Ezen regula egy érdekes vegyüléke ugyan a valósi és katonai szellemnek, mint maga a templariusi rend már kettős természeténél fogva, hogy a hadakozó lovagok egyszersmind jámbor szerzetesek, kiváló érdeket keltő jelenség. Azonban a legskrupulosabb r. kath. lelkiismeret még a középkorban sem találhatott ezen regulában olyas valamit, a mit nem helyeselt, a mit titkolni kellett volna; a mi különben másféleképpen nem is lehetett, lévén ezen regulának egyik alkotója a híres Clairvauxi apát Szent Bernát!

Engedjék, hogy ezen regulából néhány jellemző intézkedést kiemeljek. Szigorúan rendeltetik, hogy a testvérek, mikor nem hadakoznak, szakadatlan komoly munkákkal foglalkodjanak. Csak háromszor hetenként szabad húst enni. Nem szabad leveleket, írni senkinek, saját szüleinek sem, a mester engedőimé nélkül, hasonlóképp nem szabad leveleket fogadni a mester beleegyezése nélkül, sőt a mester beleegyezésével is fogadott levelet csak annak jelenlétében szabad olvasni. A mester beleegyezése nélkül a rendházból kijárni tilos. Egy társ kíséréte nélkül utcára járni nem szabad. Végső eseteket, kivéve, az utcán járó testvérnek senkivel sem szabad beszélnie. Két-két testvér étkezik közösen; a borratiot azonban mindegyikük külön kapja. Ha a refectoriumban közös étkezés tartatik, általános hallgatásnak kell uralkodni; ha valakinek mégis halaszthatlan közölni valója van, tegye azt jelekben, s csak ha a jelek értelmét még nem tudja, teheti halk szóval. Női személyt, ha saját anyja vagy nővére is, csókolni nem szabad. Ha egy testvér utazik és éjeire oly helyre jön, hol a rendnek háza nincs, csak jó hírben álló házba szabad beszállania; mindenestre csak égő lámpa mellett szabad hálnia. A rendben alkalmazott káplánok egyéb javakban, mint

ruházatban. Az élelmezésben nem részesülnek, szabadságiban áll azonban a mesternek az illetőnek szerétiből valamit, juttatni. A mester beleegyezése nélkül senkitől, még saját szülőitől sem, ajándékot elfogadni nem szabad; a mester lovakat, fegyvereket és bármi mást bárkinek saját, tetszése szerint ajándékozhat. A lovagok csak fehér, a többi fegyveresek és szolgák csak sötét színű köpönyegeket viselhetnek: mindjájuk köpönyegein azonban egy vörös kereszt ragasztva legyen.

A rend pecsétje egy lovat, melyen két lovak ül, mutasson, annak emlékezetül, hogy a rend alapítói: a mester Hugo és a testv. Sz. Omeri Godofred oly szegények voltak, hogy egy közös lóval beérni kénytelenek voltak. A rend zászlóján egy fehér és fekete kereszt legyen; mert a templom testvérei mint Krisztus barátai tiszták és jóakarók, mint ellenségek pedig feketék és rettenetesekek.

A regulának többi, kiváló vallástcsmészeti in-tézkedései: a bojt, misehallgatás, a római pápa és a jeruzsalmi patriarcha iránti engedelmisség körül min-ket itt nem érdekelnek.

A regulának authenticitása minden kétségen felül áll.

Ismételjük a kérdést: hol van itt, csak legtávolabb nyoma egy disciplina arcaimnak?

A disciplina arcaim, tehát, kezdődik csak a Mónii-mén ta II-ik részétől, az Electusok titkos Statumaival. 8 az Electusok Stat.urnái és a Consolament.um könyve csakugyan csodálatos, és — feltéve, hogy nem egy mystificado előtt állunk, bámulatunkat is — mély tiszteletünket keltő dolgokat, tartalmaznak!

Tudvalevőleg vádolták a templariusokat, többi*, bűntettekről: hogy Krisztustagadók, hogy kigunyolják a keresztet, hogy megvetik a sacramentumokat, hogy titkos szertartásaikban bizonyos a szemérmert sértő cselekedeteket visznek véghez, hogy egy bálványszerű —

Baphomet neve alatt, ismeretes — Symbolumot isteni tiszteletben részesítenek.

A gazdag, és különösen Franciaországban számos jószágokkal birt rend a szép Fülöp pénzszomjának esett áldozatául.

Ezt elvitázhatlan történeti ténynek tekinték.

Több évszázadon át tartotta fen tehát magát a hagyomány, hogy valamennyi a templariusok ellen emelt vád koholt, hamis volt, mely tradíciónak alapforrásául szolgálhatott a tény is, hogy az utolsó Nagymester Molay Jakab és a rend más főméltóságai, kik az ellenük emelt vádakra beösmelő vallomásokat tevén, élethossziglani bezárásra elítéltettek, ezen Ítélet nyilvános kihirdetésénél Párisban összeseregelt nagy néptömeg előtt a tett beösmelő vallomásokat mint tortúra által kicsikartakat deszavoilták, a rend ellen emelt vádakot tagadták és az ellenük hozott büntető ítélet ellen ünnepélyesen protestáltak.

Ezen glorificáló hagyománynak tulajdonítható, hogy a múlt században oly sz.: kőművessi körök, melyek a sz.\ kőművességben meglevő eszményi irányt igen, de nem a benne lerakva levő humanismusi és szellemszabadító eszméket felfogni képesek voltak, a sz.: kőműveséget oly irányban hozták kapcsolatba a glorificált templariusi renddel, hogy a templariusokat szigorú, kifogástalan kath. keresztényeknek tartván, kik azonban a romlott erkölcsű, világi hatalomra vágyódott papi hierarchiának és első sorban a római pápának opponáltak, a sz.: kőműveséget vagy mint az egész templariusi rend — a Hundféle rendszer —, vagy csak egy ágának — a Starkféle klerikatus, a svéd rendszer — folytatását tekintették.

A hírt, hogy a templariusok titkos Statútumokkal bírtak, és pedig olyanokkal, melyek nemcsak tele vannak haeresiával, hanem tesznek tanúságot, a rendben beharapódzott erkölcstelenségről, ép oly koholmánynak tar-

tották, mint, a. többi a rend ellen emelt vádakat, melyeket Molay és társai a párisi nép alatt nyilvánosan és ünnepélyesen tagadásba hoztak, illetőleg visszavontak, mely nyilvános és ünnepélyes visszavonások Molayt és társait a máglyára vitték. A titkos és gyanús tartalmú Statumok létezését annyival inkább lehetett tagadásba hozni, minthogy nemcsak a titkos Statumokat senki sem látta, hanem még a vizsgálati iratok is évszázadokon át napvilágot nem láttak.

Mikor az újabb és legújabb korban a templariusok elleni per részletei mindinkább nyilvánosságra hozattak, megváltozott a jelenet.

A peres vizsgálat, inquisitio aXIV-ik század elején uralkodott törvénykezési fogalmakhoz képest meglehetősen alaposággal és bizonyos mértékig részrehajlatlansággal is vezetett; vezetett pedig több országban egyszerre: Franciaországban, Spanyolországban, Olaszországban stb. Az adatok és bizonyítékok egész halmaza kétségkívülvé tette, hogy a rend ellen emelt vádak lényegükben valók voltak: kitűnt, hogy csakugyan a két világrészben, Ázsiában és Európában kiterjedt rend kebelében szűkebb, egymással folytonos érintkezésben állott szövetkezetek, titkos káptalanok léteztek, melyekben a r. kath. vallással ellentétes vallástanokat vallottak és terjesztettek, hogy e titkos káptalanokban saját szerű szertartásos cultust műveltek, melynél a kereszt beköpeése és lábbal taposása előfordult.

Az sem maradt kétséges többé, hogy a nyilvánosan vallott és követett regula mellett egy titkos r e g u l a is létezett, persze a szűkebben szövetkeztek számára. Egy szóval: tagadhatóan ténynyé vált, hogy a templariusok a XIII-ik és XIV-ik század kath. egyházi szellemével titkos ugyan, azonban annál veszélyesebb hadi lábbon álltak.

Hogy minden elővigyázat mellett ezen eretneki szellem a templariusok külső tetteiben is nyilvánult,

különösen, hogy az egyház által irgalmatlanul üldözött sectákkal, a mohamedanusokkal és zsidókkal szemközt türelmes magaviseletét követték, hogy a külső vallási szertartások és szerzetes asketikai szabályok irányában, melyeket bensőleg megvetettek, a közönyt eléggé palástolni nem tudták, sőt bízván abban, hogy egy majdnem 20,000 tagból álló, két világrészben elterjedt, ropant gazdagsággal rendelkező, szigorú fegyelem és ügyes organiszió által hatalmas testületet képeznek, palástolni nem is igyekeztek — mind ezt majdnem matematikai valóságnak elfogadni kell, és így azt is, hogy a felfogás szerint, mely a XIII. és XIV. században társadalomban jó erkölcsűségről létezett, az egyik vádpont, mely szerint a templáriusok erkölcsiség tekintetében rozshiriiek voltak, teljes alappal bírt.

Vége lett a glorificáló fénynek, melyet évszázadokon át a hagyomány a templáriusok fejei körül font.

A némely sz.: k.: rendszerekben cultivált hit a templáriusok kereszténységének kifogástalanságában elenyészett, mint a, köd a nap sugara előtt, és kik a sz.: kőművészségben ezen hitet még tovább fenntartották, nevetség tárgyává váltak.

Különösen a magas fokok jelenkorbeli ostromlói a sz.: kőművessi szövetségben nekik estek ezen a történeti bűvárlás által kiderített fent elősorolt tényeknek; a glorificált templáriusi rendből csináltak egy a gazdagság, semmittevés által elpuhult, nagy hatalma által elbizakodott, undok erkölcstelenségbe sülyedt, bűnbandát, melytől minden nemes eszme idegen volt, és így képtelenségnek mondják a lehetőséget, hogy a templáriusi rend titkos káptalanai, vagy, mások szerint, a rend klerikálisai magasabb eszmék depositariusai voltak, hogy akár a sz.: kőművészség elő nyomai a templáriusi rendben, akár a templáriusi rend u t ó n y o m a i a sz.: kőművészségben kereshetők és találhatók legyenek.

Állítsuk, a mondottakat összefoglalva, a fentnevezett, két irányt egymás mellé: Ott a templariusi rend kifogástalan keresztényisége, eszményi életiránya és ártatlansága dicsdítve, ellenben a rend üldözőinek pénzsomja és aljas eljárása kárhozthatva; itt a templariusi rend állítólagos elvetemedettsége és erkölcsi elkorcsosulása miatt megsemmisülési sorsát kiérdemlőnek tekintve, üldözői eljárása pedig teljesen igazolva.

Nyomorúság ott, nyomorúság itt, csak a rész változva, melyen e nyomorúság van.

Ha a Merzdorf t.: által kiadott, előttünk fekvő titkos Statumok a valódiak — merthogy a templ. rendnek titkos Statumai voltak, ezen a jelenkorban már nem kétkedik senki — akkor a templariusi rend története és tragikus vége egyik r é s z e n és a kath. egyház és a kir. hatalom képviselőinek üldöző cselekedetei másik részen, egy antik görög tragödia gördül fel előttünk, melyben a szerephősök egyaránt, megérdemlik részvétünket, a cselekedet rugói senki részén absolut, roszak, és megrendülve hajolunk a Chorus által előttünk tolmácsolt fatum előtt!

És most engedjük magunkat át ezen titkos Statútumok közvetlen benyomásának.

„ Incipiunt Statuta secreta, quae fratribus Electis de militia Templi tradiderunt, prout acceperant, ffr. Rogerius de Montagu Praeceptor Normaniae et, Robertus de Bairis Proeurator Maisnugiorum in Normanja.“ „Kezdenek a *titkos Statútumok*, melyeketa *templariusi rend* ki választott, testvéreivel Rogerius de Montagu, Normaniának Praeceptora és Robertus de Barris, a normaniairendliázaknak Procuratora, testvérek úgy közöltek, mint ők magok megkapták.“ Tehát a templariusi rend ezer meg ezer tagjai közt voltak k i v á l a s z t o t t, tagok, kik titkos Statútumok alatt állva, magok közt szőkébb titkos szövetséget képeztek.

A kiválasztottak titkos Statútumai 30 szakaszból állva, mindegyik szakasz külön, u. n. rubrummal — mint a modern nagyobb szabású törvényalkotásoknál is előfordulni szokott — el van látva, mely a szakasz tartalmát röviden jelzi. (A 30 szakasz rubrumai következők: 1. a legujabbi időkről; 2. a kiválasztottak titkos káptalanairól; 3. a káptalan tartásának módjáról; 4. a testvérek összel óvásának módja a titkos káptalanba; 5. milyképen nyerendők meg belépésre — a kiválasztottak sorába — az Antichristus Synagogájához még ragaszkodó testvérek; 6. milyképen tovább hatni még reájuk és milyképen nyugtalanítandók meg; 7. mit kell velük még tovább megértetni; 8. a rend közönséges reguláját megvető testvérek a kiválasztottak sorába ne

vétessenek fel; 9. a, tvivis és quadrivisban járatlan — egészen tudatlan — testvérek ne vétessenek fel; 10. Arefast utódait a kiválasztottak közé felvenni tilos; 11. mily módon vétessenek fel a testvérek (a kiválasztottak közé); 12. milyen esküt tegyen le, a, felveendő' testvér; 13. az eskünek megerősítéséről; 14. Cliristus megvetőiről; 15. a Statumok közzétételéről tilalom; a káptalan berekesztése és a különböző felvételi módokról; 16. hányszor az évben a titkos Statútumok a testvérek előtt magyarázandók; 17. a kiválasztottak törvénye és tana; 18. az Antichristus Synagógájáról; 19. a kiválasztottak kegyelméről; 20. a kiválasztottak hitéről; 21. a kiválasztottak szabadságáról; 22. a bűjtőlésről; 23. a kiválasztottak érintkezése a hitetlennel; 24. a kiválasztottak utazásairól; 25. a közönséges regula megtartásáról és gyónásról; 2b. a kiválasztottak jogáról a házak kormányzásában; 27. műhelyek és egyéb titkos intézetek létesítéséről; 28. a könyvtárak és a tanulmányokról; 29. árulás és esküvésről; 30. a kiválasztottak haláláról és eltemetéséről.)

Az első szakasz rendeltetése nyilván: az olvasóban vagy inkább — feltéve a Statumok valódiságát — a hallgatóban komolyabb és emelkedettebb kedélyhangulatot előidézni, a Statútumok olvasása vagy inkább meghallgatása számára. így szól:

Halgassátok, legdrágább testvérek, szánknak szavát és fogadjátok fel szivetekbe, a mit Isten szellemével hozzátok szólunk; mert beteljesedett az idő, melyet a „szentek“ előkészítettek. Bánjátok meg bűneiteket vakságtok és tévelygéseitek miatt; az Isten országa közel van hozzátok is, kik megkeresztelve vagytok nem vízben, hanem szentlélekben és tűzben.

A kiválasztottak törvénye é s t, a n a. (17-ik szakasz): Tudjátok meg, ti kiválasztott testvérek, hogy törvényünk és tanunk, melyeket atyáinktól (szellemi értelemben véve; saját m e g j e g y z é s e m) és mestereinktől túl

a tengeren (Ázsiában; saját megj.) megkaptunk, sem az Evangélium parancsolatainak, sem az Apostolok rendelkezéseinek ellent nem mondanak. Mert ezek — törvényünk és tanunk — következők: A világfíságról lemondani, a liust vágyaiban zabolázni, tolvajokat, uzsorásokat, rágalmozókat, kurválkodókat, rabbikat üldözni, munka által, legyen ez kézi, vagy szellemi, életfentartást keresni, becsületes embert meg nem károsítani, mindazokat pedig, kiket buzgóság lelkesít tanunkért, szeretettel ölelni, inkább Istennek, mint az embereknek engedelmeskedni.

Ha ezeket megtartjuk, nincs szükség a sacramentumokra, melyek az Anticristus Synagogájában áruitatnak, ha, pedig megszegjük, ama sacramentumok üdvösségünkhöz semmívesl sem járulhatnak. Ez igazolásunk összefoglalatja, melyhez új szertartások használása hozzá semmit sem adhat, mert minden apostoli és evangéliumi tan evvel befejeztetik.

A k i v á l a s z t o t t a k kegyelméről (II). szak.): Megírva van: Kiválasztottam magamnak hétezer férfiút, kik Baal előtt térdüket nem hajtották. Mi is, — a kiválasztottak — ezen utolsó időben a maradékok, kiválasztás szerinti kegyelemből befogadva vagyunk. Bekövetkezett a kiválasztás, míg a többiek szemeiktől megfosztva vannak, mint megírva van: Hajtunk is betört a sötétségnek éjjé, azonban a kiválasztás napja megérkezett. Vessük tehát el magunktól a sötétségnek művelt, melyeket Antichristus Synagogájában műveltünk, és vegyük magunkra a, világosság fegyvereit és legyünk egy test és egy lélek, a hivatás egy reményében, kiknek mindnyájunknak egy urunk, egy hitünk, egy szellemi keresztele-siink, egy istenünk van, a mindenségnek atyja, ki mindnyájunk felett, mindnyájunk által és m i n d n y á j u n k b a n van.

A kiválasztottak h i t. é r. ö l (20-ik szakasz): Miu-tán ti a kiválasztott nemzedék, a kir. sacerdotum, a szent

község, a tulajdonnak népe vagytok, melyben sem Zsidók, sem szabadosok, sem Rómaiak, sem Saracénok, sem ember, sem némbcr nincsen, hirdetjük nektek az egy Istent, ki kinyilatkoztatta magát ezen világ által és benne minden által, melyben élünk, mozgunk és vagyunk.

Mi hirdetjük is nektek az Isten benszülött fiát, ama valódi Christust, a ki örökétó'l Istenben és Istennel volt, a ki nem született soha, sem nem szenvedhetett, sem nem halhatott, kinek minden az égben és a földön látható és láthatlan megadva van, ki Mária fiának lelkét megélénkítette, míg a földön volt, kit azonban a világ meg nem ösmert, mert az állatias emberek meg nem értették, mi a szellemi.

Jesusról, Josef és Maria valóságos fiáról bizonyosnak tekinthetitek, hogy minden, a mit tanított, a mi szentségest tett, mely csudákat véghezvitt, csak ama valóságos Christus ereje és virtusánál fogva tett, ki örökétó'l Istennek emanatiója, időlegesen Jcsus leikével egyesült, sohasem azonban maga testként nem jelentkezett. Mert azonban Maria fia, bár igazságos és szent és semmi bűnben nem részes, mégis keresztre feszítettet, tiszteljük őt Istenben és imádkozunk hozzá; a keresztfát azonban ama állat jelképének tartjuk, melyről az Apokalypsiában olvastok, és a szentség megszentelésének.

Egyébként mi, kebelünkben lévén a törvény a szent szellem által megírva, sem nem vágyódunk földies dolgok után, sem nem hisszük állatias gondolkozása embereknek állatbőrre irt meséiket. Mert miután tudjuk, hogy a szent propheták némely beszéde az isten szelleme által sugalva, némelye azonban ezen világ gonosz szelleme által, az Apostol intését követjük: Vizsgáljatok mindent, a jót tartsátok meg.

A kiválasztottak szabadsága (21. szakasz):
Ha ti, ó testvérek, a szellem által vezérelve vagytok, az Isten bennetek élő szelleme által, akkor már nem

álltok a törvény, hanem a kegyelem alatt. A szellemnek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, türelem, jó indulat, jóság, szenteség, hit, alázat, önmegtartóztatás, lélekszücség. Mindezek ellenkezője nem alapul a törvényben. Megszabadítva a halál bilincseitől, melyekben feküdtetek, megújult szellemmel szolgáljatok a régi Írásnak.

Mielőtt a kiválasztást eme szabadságra megnyerétek, fogva voltatok a törvény alatt. Tehát ama Regula Christusban nevelőtök volt, Irgy általa igazolva és kiválasztva legyetek. Azonban mihelyest titeket a kiválasztás megér, már nem vagytok nevelő alatt, hanem megkaptátok az Isten fiainak szabadságát. Midőn most az Istent megismertétek, és az Isten titeket, már ne forduljatok többé a törvény gyenge és szüle kezdetlegességéig és az Antiehrisztus Synagogájához.

Mindezek ellenében, melyeket eddig hallottunk, áll az Antiehrisztus Synagogája, melyről a Statútumok (18-ik szakasza) a következőt mondják:

Vigyázzatok, drága testvérek, hogy titeket senki félre ne vezessen. Mert vannak sokan, kik mondják: mi Krisztus-é vagyunk, mi valljuk Christust, azonban hazudnak, mert az Antichristust. vallják és hirdetik, a valódi Christust pedig bűnökkel bcszenyezett életük által tagadják. Azért emlékezzetek, hogy nem a dogmáknak szavaiban van az Isten országa, hanem az erényben; hogy nem evés, ivás az Isten országa, hanem az igazság, a béke és a szentlélekbeni öröm, és hogy nem külső szertartások követése alatt jön az Isten országa, és hogy azok, kik mondják: lám itt van, lám ott van, hazudnak, mert az Isten országa m a g a t o kban van. Fogadjátok tehát valónak, hogy a valódi Christus egyháza Sylvester pápa idejében az Antiehrisztus

Synagogájává változott és Petrus Rómája Újbabilonná, Baal városává lett.

Innen — t. i. Rómából — keletkeztek amaz hajdan Pharisaeosok, jelenleg hamis Propheták a népben és ama hazugságmesterek, kik a tanszékekben és a Conciliakban ülnek és a kárhoztatás halmazát behozva, tagadják a, valódi Istent, ki őket megváltotta. De azért az Isten parancsolata legyőzhetetlen marad, mert ők csak emberek véleményeit és parancsait hirdetik, és, magok vakok, vakoknak vezetői csak ajkaikkal imádják Istent, kitől szivük távol van.

Látjátok őket, mint összehordanak nehéz és elviselhetlen terheket és rakják az emberek válaira, melyeket ők magok újokkal mozdítani sem hajlandók; mint teszik műveiket, hogy az emberek lássák; mint elzárják az emberek előtt az Isten országát, melybe magok sem lépve másokat bejönni sem engednek; mint tartanak hosszú beszédeket és keresztüljárnak tengereken, országokon, hogy proselytát nyerjenek, kit azonban, ha megnyerték, a kárhoztatás fiává tettek; mint mindenben mázolt sírokhoz hasonlítanak, külsőleg az emberek előtt igazságosoknak látszok, bensőleg azonban tele vannak képmutatással és igazságtalansággal; mint építenek sírboltokat a martyroknak és felállítanak síremlékeket a szenteknek, ők magok azonban minden szentet üldöznek és mindenkit martyrrá tesznek, ki; nézetük szerint az isten parancsaival ellenkezve, szavát emeli.

Láttuk eddig a kiválasztottak belsejét, gondolat és eszmevilágát; forduljunk most a Statumok ama részéhez, mely a kiválasztottak külsejét, és h a s z n á l t, e s z k ö z e i t mutatja.

(2. szakasz): Ha valaki Priornak, Pracceptornak, Procuratornak, Visitatornak vagy Mesternek, — a rend

dignitásainak fokai — megválasztatott, legyen azon, bol neki illőnek mutatkozik, titkos káptalan alapítani és alkalmas testvéreket, kiket erre méltóknak tart, a kiválasztottak számába felvenni. A már létező régi ebb titkos gyülekezetek értesítését mulasztani nem szabad.

(3. szakasz) A káptalan a renház termében, relectoriumában vagy templomában az éj beálltával, miután a ház többi lakói távoztak, tartassák meg. A kiválasztott testvérek úgy gyülekeznek a titkos káptalan megtartására, hogy a ház vagy a templom minden ajtait bezárják oly erősen, hogy senkinek ne lehessen oda jutni, sem hallani, sem látni valamit, mi a káptalanban előfordul. Őr állítassák a ház vagy a templom tetejére, ki vigyázzon, hogy senki ne közeledhessen a helyhez, melyen a kiválasztottak együtt vannak.

(4. szakasz) Reggel — a nova után — titkos jel által értesítetnek a kiválasztott testvérek a legközelebbi éjjel megtartandó titkos káptalanról, melyből elmaradni senkinek szabad; csak a halál szolgálhat elmaradás mentségéül.

(9-ik szakasz) S mert a tudatlanság, e kútfeje az oktalanságnak és a szív durvaságának, egyszersmind a legtöbb tévedésnek kútfejeként ösmertetik, szigorúan rendeljük, hogy a templom testvérei, a clericusok és a laicusok közül senki ne vétessék fel a kiválasztottak sorába, a ki nem legalább a trivium és □uadriumban oktatást nyert.

(11. szakasz) A meghatározott éji órában, öltözve mint kiválasztottak és az övvel övezve, gyülekeznek a testvérek. A zsoltár: „Mily szépek sátraid Jakab“ befeljesésével kérdés intéztetik a felveendőhez, hogy kicsoda. Hozatik tudomásra, milyen értesítések érkeztek be tudománya és megtérítése fölött. Ila az összes jelenlevők őt a felvételre méltónak találták, utasítás adatik a bevezetőnek, hogy vegyen maga mellé két tanút és vigye

a Candidatust a káptalanba. Egy félre esső kamarában c három — szóval és írásban egy szigorú esküt vesz ki a Candidatustól, melyben fogság, sőt halálbüntetés terhe alatt megígéri, hogy mindent, a mi vele felvételéig történni fog, titokban tartami. Az eskü letétele után levetköztetetik ing és nadrágig és a káptalan ajtajához vezetetik.

Itt, vagyha a felvevőnek úgy tetszik, az oltár mögött, vetközzék le egyik vagy mindkét tanú és a bevezető parancsolja a Candidatusnak, hogy csókolja a tanúkat szájra, köldökre, a hátgerincz végére, sőt, ha a felvevő követeli, a szeméremtagra is. Ha a Candidatus ezt tenni vonakodnék, vagy az actusnál valami illedelmetlent mondana, vagy valami kételyt árulna el, vezetik azonnal a konyhába vagy a pinczébe és színlelt szertartásokkal veszik fel, mondván neki, hogy valósággal felvéve van. Ilyen, ki vagy balgának, vagy veszekedőnek mutatkozik, soha sem foglalhasson helyt a kiválasztottak közt. Ha azonban békésen, komolyan és derékesen, habár szemérmesen csókolt, nyitassék a káptalan ajtaja és a valódi felvételhez nyerjen bocsátást.

(A 12. szakasz a felvétel módját következő kép folytatja) A bevezet ő, a tanuk és a Candidatus belépése után a felvevő a zsoltárt „S Isten áll fel, hogy ellenségei szétmáljanak“, intonálja és a testvérek felváltott kórusban éneklük végig. Aztán letérdepel a Candidatus a felvevő lábai mellé és a balkezet a melre téve és a jobb kezét az égfelé emelve (és pedig úgy, hogy a mutatót) kifeszítve a magasságba nyúljon, míg a többi újak behajtván vannak) esküszik, hogy örökké és megszeghetetlenül elhalgatni fog mindent, bár mit lásson és halljon itt. Esküdjék is, hogy hiszi és mindig hinni fogja a teremtő istent és bennszülött, soha meg nem halt, de meg sem halhatott fiát, az örök szót (logos), mely sohasem született, sohasem szenvedett.

dett, sohasem feszítetett keresztre, sohasem meghalt és a halottakból soha fel nem támadott. Esküdjék végre gyűlöletet és megmásíthatlan ellenességet a világi tyránisok, Antichrisztus Synagogája, az új Babel azaz Roma iránt. (S a 13-ik szakasz a felvétel befejezését így adja elő.)

Mihelyt a Candidatus az esküt letette, valamennyi testvérek a keresztet, melyeket kezeikben tartottak, földre dobják, tapossák lábaikkal és leköpi. A Candidatus felhivatik, az eskü megerősítéséül hasonló tenni. Ha ellenmondás nélkül tette, akkor a felvevő és a többi testvérek teszik reája kezeiket, és ez által a kiválasztottak sorába felvéve van és felöltöztetik a kiválasztottak öltözékével, mely egy fehér, legfinomabb posztóból készített alsó ruhából és egy vörös szinti övből áll.

S most akarjuk a Statutomok még két szakaszát megismertetni, mint kiváló érdekű számunkra, sz.:tk.:.-re.

A 24. szakasz következőkép szól.

Midőn a háborúba, akár Keleten, akár Spanyolországban, mentek, viseljétek a háborút igazságosan és szel idén, csak a lenyomottak védelmére és a gonoszok büntetésére, semmi esetre azonban dicsvágytok vagy a fejedelmek uralkodási vágyainak kielégítésére vagy, a mi a leggyalázatosabb volna, préda szerzésére.

Úgy a nyílt csatában, valamint a fegyverszünet vagy békekötésnél emlékezzetek, hogy Istenetek a zsidók és szaraccusok Istene is, és hogy ezek, kiket a pápai szócsaplárok képmutatása a kereszténység ürügye alatt üldöz, a jog és igazsághoz hívőbben ragaszkodnak és Isten előtt gyakran kellemesebbek, mint amazok, kik rendünk erényével visszaélnek inkább hatalmuk, mint az Isten dicsősége gyarapítására.

Mi helyeseljük, hogy minden rendházunkban, melyben több, kevesebb számban levő kiválasztott testvéreket tudtok, némely ideig maradjatok, hogy kiválasztatástok világosságát gyakori beszélgetés által gyarapítsátok vagy terjeszszétek. Hasonlóképp emlékeztetünk titeket, hogy miután atyáink számos fiai különböző tájékokon elszórva tartózkodnak és különböző foglalatosságok- és mesterségekben fáradoznak, veletek között jelek által őket felkeresni így éhezétek.

Ha valaki közietek Orleans városába jön, alázatosan zarándokoljon a város falain kívül levő vesztőhelyre, hol az isteni tudomány dicsteljes martyrai Stephanus és Lisojus atyáink tiz fiaival Robert királyi ur és a püspökök parancsára máglyán megégettek, és ünnepélje emlékezetüket. Ezért kérünk fel titeket Istenben legsürgetőbben.

27. szakasz: Ha a kiválasztott testvérek közül valaki a Priori vagy Praefectusi hivatalt nyerte, buzgón igyekezzék, hogy a ház műhelye, a mint titkos szertartásaink követelik, minél előbb berendeztessék, mire oly kőmi vés mester segélyét és művészetét, használja fel, kit atyáink utódjaként. megismert. Ha még idegen volna, fedezheti fel előtte, ha más különben ügyes, a kiválasztottság világosságát. Aztán pedig siessen a kiválasztottak titkos káptalanénak berendezésével, hogy ennek okos szolgálata, által az Isten világosága az Antichristus Synagójának sötétségét, majd elszéleszsze.

Rendeljük, hogy a ház káplánját minden dologban hajlékonyyá tegye magának, és ha ez makacsnak vagy a kiválasztottság kegyelmére teljesen méltatlannak mutatkozik, kergesse el és hívjon mást helyébe. A káplán intései, ha alkalmazta magát, irányuljanak oda, hogy a testvérek, úgy a lovagok, mint a fegyveresek és a serviensek, gyónásukat minden más pap mellőzésével a ház főnökénél tegyék le, lévén neki megadva a hatalom,

őket minden bűneiktől, úgy az ösmertek mint a, szemérem miatt elhallgatottaktól felmenteni. Ha némelyikben a felett kétely támadna, biztosítsátok, hogy ilyen kiváltságot a templariusok főbbjei a legmagasabb pontifextól nyerték meg, a legmagasabb pontifex alatt azonban a valódi Christust, Isten fiát értsétek.

Mielőtt a kiválasztottaktól megválnék, pontosítsuk össze emlékezetünkbe és képzeletünkbe a halottakat és látottakat — mert a státutumok egyszerű mondatai egyszerűséggel ugyan, de élénk rajzban vázolják élénk az alakokat és a helyzeteket, hogy szemünkkel látni és kezeinkkel foghatni véljük.

Két világrészben elterjedt széles e nagy rend száz meg száz rendházaiban vannak gyfőpontok, melyek egymással folytonos érintkezésben vannak, mert, mint emlékszünk, valahányszor új gyűlpont támad, a régiek erről értesítendőek.

Mindegyik gyűlpont titkos káptalan — tagjai a rend legképesebbjei, legtanultabbjai — tudatlant felvenni tilos volt — és a kiválasztottak törvénye és tana szerint Ítéelve, legerkölcsebbjei.

Ezeket köti össze a mély fiókban őrzött közös tudat, hogy a keresztény világ erkölcsileg romolva, bálványimádásba — a kereszt isteni tisztletbeni részesítése — süllyedve, észtagadó dogmákkal — hogy isten született, szenvedett, meghalt és feltámadt — kábítva, haszonlessó, megtévesztő papok által az u. n. hitetlenek üldözésére — kik erkölcsileg jobbak és igazságosabbak az üldözőknél — búj fogatva és zsarnokoskodó világi fejedelmek által dicsvágyuk és hatalmuk gyarapítására kizsákmányolva van.

Köti össze őket továbbá a titokban őrzött közös tudat, hogy mindezen siralmas nyomorúságnak kútforrása az Antichristus Synagogája, az új Bábel, Baal vá-

rosa és a világi fejedelmek zsarnoksága, mely közös tudat, annál nyomasztóbb a kiválasztottakra, minthogy k i i l s ő l e g az Antichristus főpapjának és a zsarnokok — francia királyok — hatalma gyarapítására rendelvek.

Azért ismét és ismét körülveszik magokat az óvatosság és a kipróbálás övével, míg a felvételt befejezik a Candidatus esküjével, hogy esküszik gyűlöletet és megmáshithatlan ellenséget a világi zsarnokoknak és az Antichristus Synagógájának!

Ezen titokban őrzött közös tudattal párosítva jár egy jobb, erkölcsileg tisztább, esztelen dogmáktól ment, igazságos és türelmes keresztényvilág eszményképének felállítása, eszményképnek mondjuk, mert a kiválasztottak magok sem hiszik ezen eszménykép tényleges valósíttatását; és azért vallják ugyan magokat kiválasztottaknak, kir. sacerdotumnak és szent községnek, de nem a szent tűz és a világosság terjesztésére, hanem a szent tűz és a világosság fen tartásáért és megőrzésére.

Es hogy befejezzük a képet, nem dicsekesznek a szent tűz és a világosság feltalálásával, hanem bemutatják magokat mint a szent tűz és világosság szerény depositáriusait, kik magok átvették túl a tengeren az „atyák“-tól, a „szentek“-től, a jelentéktelen, faragatlan és faragott kőben dolgozó k é z m í v e s e k t ő l — és akaratlanul támad szellemi szemünk előtt a j á t k i r. s a c e r d ő t, u m u n k, a szinte önön magába visszavonult, nem a világ meghódítására, hanem az eszményiségnek saját kebelébeni míveslésére irányult sz. kőmívesseg; akaratlanul ismerjük fel, nem ugyan a kiválasztottak sajátosságos cosmogeniájában és theologiai tanaiban, melyek számai az új Platonismus pantheismusába nyúlnak, hanem igenis v i l á g o s s á g k e r e s é s ű k b e n és erkölcsi romlottság elleni undorukban, az anyagiasságba süllyedt társadalmi ö z e p e t t e, magas eszmék cultiválására

egyesült, a kölcsönös testvéri szeretet övével körülfogott szövetségükben, egymás-sali érintkezésük, gyülekezéseik és felvétélük formáiban, és végre — a Statútumok valóságát feltéve — az igénytelen kő művesek re visszavezető tradíciójukban testvéri szövetségünk XII-ik és XIII-ik században képmását!

S mégis, ha a Merzdorf t.: által kiadott kézirati másolat nem *mistificatio*, nincs még az eddigi közlőitekkel kimentve a sz.: kőműveség és a templariusi rend közti rokonság képe.

Ezen kézirati másolat még egy s zű ke b b szövetséget vezet élénkbe a templariusi rend kebelében: a *Consolatusokét*.

A kiválasztottak szövetsége még teljesen áll keresztényi alapon: A keresztény világ az ő *objectuma*, az ő hitük keresztényi, erkölcstörvényei az evangéliumok és apostolok rendelkezéseiből merítvék, habár adeptusait sejdíteni engedi már, hogy a keresztény vallás csak egyes individuális jelentkezési formája a minden s égben folytonosan magát kinyilatkoztató egy Istentől az ember elméjébe és kebelébe lerakott általános vallási eszmének és vallási érzelemnek.

Azért kárhoztatja a kiválasztottak szövetsége a türelmetlenséget, az u. n. hitetleneknek üldözését.

Ami azonban kiválasztottaknál csak sejtelem tárgya, ez a *Consolatusok*nál már a bizonyosság tud a, t. ár a. emelkedik.

Ő előttük a keresztény vallás csak egy mulékony forna, mely idővel elvész, mint száz meg száz valásformák az emberiség kebelében már kivessztek, vallásforma, mely a *consolatusok* elméjéből szinte kivesszett m á r.

A *Consolatusok* könyvének 3-ik szakasza következőké széli:

A valódi vallásról. Hirdetjük nektek, testvérek, hogy érkezett az óra, melyben sem emez, sem amaz hegyen, sem Jeruzsálemben, sem Romában az atyát ne imádjátok. A szellem Isten, s ha ti Istené vagytok, imádni tartoztok szellemben és igazságban.

Emlékezzetek, hogy minden, a mit Jézus ama valódi Christus által beszélt, Istennek szelleme és élete. Mert az Isten szelleme az, mely éltet. Jézus busa nem használhat.

S a 4-ik szakasz így szól:

A Consolatusuk titka: Az Isten a szeretet és ki a szeretetben marad, marad Istenben és Isten d benne. Mi beszélünk hozzátok Isten bölcseségéről titokban, mely Újbabylon fiai előtt rejtve van, melyet azonban Isten lelepleztetni rendelt faragott és törött kőben dolgozó, alacsony kőművesek által atyáinknak, kik megint nekünk, fiainknak adták át dicsőségre és üdvösigre.

Ezen új tannak, hogy Isten és a szeretet egy és ugyanaz, practicus alkalmazását adja elő az 5-ik szakasz: Ti azonban — ellentétül az előbbi szakasz végén Ujbabylon fiaiban kárhoztatott szeretetlenséggel — ti azonban Isten mezeje, háza és temploma, kik fölépülve vagytok a régi idő bölcsei és szentjei alapján, emlékezzetek, hogy Isten előtt személyek tekintélye nincsen. Nyugtalanság és félelem minden ember lelkének okoz bajt, legyen az keresztény, zsidó, görög, sőt szerezseu is: dicsőség, tisztelet és béke mindenkinek jól esik, a zsidónak úgy mint a kereszténynek, nem kevésbé a szerezsennek, mint a görögnek.

Számotokra ne legyen tehát a szeretetben kiilömbőség Zsidó, Görög, Római, Szerezsen, Frank és Bolgár közt, mert mindnyájuknak egy az uruk, gazdag mindnyájuk iránt, kik esedeznek hozzá, mert mindenki, ki az isten nevében esedezik, üdvös lesz.

Mily szépen van itt kifejezve — az emberek egyenlősége!

A 8. szakasz így szól:

Azoknak, kik a Consolatusoknak éjji káptalan-üléseikhez bocsáttatnak.

Intünk titeket, testvérek, hogy tartsátok híven fen a „szentek“ közösségét. Mert a „szentek“ az egész földkerekségen szét vannak szórva, hogy az Isten országa a mysterinmokban elterjedjen a nap felkelésétől átszállásáig.

Vándorlástokban messze tájékokon találkozni fogtok minden népben igazságosakkal, kik szívükben hordják kiválasztatásunk kegyelmét és Consolamentumunknak világosságát. Hozzánk tartoznak, ha nem is származtak ki belőlünk.

Ha nagy épületeket felépíteni láttok, közeledjete ilyen munkára szövetkezett mesterkőm Ívesekhez és kérdezzétek titkos jelek által. Fogjátok aztán tapasztalni, hogy sokan közülük az Isten tudományában és a nagyművészetben jártasak. Mindkettőt atyáiktól és mestereiktől kapták, kiktől mi is kaptuk. Ok tehát testvéreink.

Olvassuk még a 13-ik szakaszt:

Mikép vitetik véghez a Consolamentum a káptalanban.

Minden kiválasztott, testvér, mielőtt a Consolamentumba átvitetik, tartozik Praeceptorának írásbelileg általános és kimerítő vallomást tenni minden vétke és bűnéről, melyeket az idő óta, hogy a különböztetési képességet nyerte, a jelen időig elkövetett, és vallomásának hű és teljes voltát két tanú előtt esküvel megerősíteni.

Az irat a káptalan irattárában őriztetik.

A Mester, Prior, Praeceptor, Visitator vagy a ki más a felvevő hivatalát viseli, megnyitja a káptalant az Antiphoniával: „Ezen parancsolat.“ Aztán kezdi énekelni a zsoltárt: „Uram, ki kifürkészel és ismersz“, melyet a jelenlevő testvérek végig énekelnek. Erre mondja a felvevő az egész Antiphoniat: (Deutero-

nimum XXX .fej. 12—17). „A parancsolat, melyet ma neked parancsolok, nincs rejtve előtted“ stb.

Mindjárt az Antiphonia elkezdésével vezetetik be a kiválasztott testvér és a káptalan közepébe állittatik.

A Consolatus testvérek teszik reája kezeiket, mialatt halgatóságot, hűséget és engedelmisséget esküszik.

Erre a Receptor öt minden bűneitől absolválja, valamint Uj-Babylon minden törvényeitől, parancsolataitól, szertartásaitól és tanaitól az egy Isten nevében.

Mire a li á r o m, Istentől küldött p r o a li e t á n a k imája mondatik el, mely elsőjénél mindnyájan a Candidatussal együtt állanak, kezeiket fejeik fölött tartva, másikanál kinyújtott kezekkel és karokkal térdepelnek és harmadikánál egész testükkel és prózáikkal földre borulnak.

Következnek a kézirati másolatban: Mózes, Jesus és Bapkomet Imái. (Átvéve: Mózes IV. könyvéből 14. fej. 17—21 vers; János Evangeliomából 17. fej. 5. 6. 7., idegen beszúrás, H. 17. 25. 26; a Korán bevezető fejezetéből.)

Aztán a Receptor hozzá teszi: Egy ur, egy hit, egy Consolamentum, egy Istene és ura mindennek, és mindenki, ki az Isten nevéhez esedezik, üdvös lesz.

S most emeli fel a bevezető a kiválasztott testvért és keni szempilláit szent olajjal, mondván: Kenlek, Istennek barátja, a kegyelem kenetével, hogy a Consolamentum világosságát láthassad, mely neked és mindnyájunknak az igazság és az örök élethez vezető úton világít. Ámen.

Hallottuk már, hogy a templariusok ellen formált egyik vádpont: hogy egy Baphomet nevezetű idolumot imádták.

Íme a Consolamentem könyvének 13 szakasza a Consolamentum befejezését adván elő, a következőt mondja:

Miután ez történt t. i., hogy az újonnan felvett Consolatus megkenetett, kiveszi a Receptor Baphomet. Idolumát átokból és mutatja emelt kezekkel a testvéreknek, mondván: A nép, mely a sötétségben járt, látott egy nagy világot, és azoknak, kik a halál tájkán és árnyékában ültek, nagy világot kelt. Hárman vannak, kik a világnak tanúságot adtak Istenről, és ezen három — egy.

És nyomban rája kikiáltanak a testvérek: „Ja — Allah“ az az Isten fénye.

Itt megjegyzem, hogy a kézirat másolója nem tudta — de úgy látszik Merzdorf t. \ sem — a szó „Ja“ valódi értelmét. Mert különben másolta volna a szót helyesen t. i. Jah, vagy Merzdorf, mint más a kézirati másolatban előfordult íráshibát, ezt is igazította volna ki. A szó „Ja“ t. i. jelenti „Jelióva“ mint ennek abbreviaturáját, mely abbreviatura: Jal 1 — J chova helyett Moses 5 könyvében több helyen fordul elő; „Jah“ a héber nyelvben csak két betűből áll, és pedig a 4 betűs „Jehova“ első és utolsójából. A testvérek kikiáltások: „Jah“ által jelentették, hogy megértették a Receptor enunciatíváját, „hogy a h á rom e g y“; az első és u t o l s ó propheta által használt kifejezések — Jah és Allah — egy és ugyanazt jelentik.

Visszatérek a 13. szakasz idézésére: S most egyenként lépnek a testvérek a Receptorhoz, csókolják az idolumot és megérintik az övvel. Mint utolsó lép oda a kiválasztott testvér — az újonnan felvett — és teszi ugyanezt. Erre megfogja a Receptor annak két kezét és emeli fel, mondva: „Most az ember íia dicsőítve van és Isten ő benne. íme testvérek, egy új barátja Istennek, ki aztán beszélhet Istennel, mikor épen akar, lelnék hálát adjatok, hogy azon helyzetbe juttatott, melybe ti annyira kívánczotok, és kívánságotokat teljesítette. Az Isten féltje maradjon mindnyájunknak lelkében és szívében Ámen. Ezen szavak után bocsájtja el a felvettet és

a káptalan berekesztéséül kezdi énekelni a bölcsesség dicséretét, (Sirach könyve XXIV. fejj.) melyet a testvérek felváltott chorusban folytatnak és befejeznek.

Marad még, hogy Önökkel a kézirati másolat IV. részét: a „Rotulus signorum arcanorum“, a titkos jelek jegyzékét ösmertessen meg.

Csak néhány rövid közleményre szorítkozom, lévén még hátra, a kéziratnak valódi vagy hamis voltáról szóllanom.

Nemcsak titkos jelek, hanem jelképen használt szóllásmódok közöttéinek.

Egy templarius testvért, kiről okatok van feltenni, hegy magasabbat tud, kérdeztek beszéd közben: Mi a világoságnak eredete? És ha reá felel: „az éj,“ akkor egy kiválasztott. S ha tovább kérdezitek: Mi történt a kilencedik órában? és ő arra felel: „elvan végezve,“ akkor látta a Consolamentum világoságát.

Ha egy mesterkőművessel találkoztok, kérdezzétek: Hóimét származik műhelyednek világosága? És ha ráfelel: „Abrak“-ból, akkor atyáinknak fia és testvérünk. „Abrak“ valami titkos művészet, melyet állítólag csak a régi sz. kőművesek tudtak és magok közt terjesztettek.

Előfordul először az un. szabadkőművessi vizsgálatban VI. Henriktől a 8-ik kérdésre adott feleletben. Az ezen szóhoz irt jegyzetben — mely jegyzet, mint a többiek, állítólag a, bölcsész Locketől származnak, áll: „Ezen szó értelme teljesen homályos.“

A kiválasztott t. jele: Tedd balkezedet szivedre, mire a másik jobb kezét kinyújtott mutatóujával ég felé emeli, és ha amaz balkezét szívére teszi, nyújtsd ki jobbadat előirt módon.

A Consolamentum jeleid tedd három szét-tartott ujadat, (a hüvelyket és kis újadat tedd össze) homlokodra, a másik haját, mutató- és középujával fogja; te aztán dörzsöld balkezed mutatóujával jobb kezed mutatóujának utolsó tagját, mire a másik jobb kezének három újával szempilláját, mintha kenne, dörzsöli.

A veszély jeléül, legyen a csatában vagy a t e n g e r e n, nyújtsd ki kezeid és karjaidat, kiabálva: Jah — Allah! és bár hol ezen jelt látod és ezen kiabálást hallod, siess oda és hozz, a mennyire képes vagy, a kiabállónak segélyt.

A káptalanba való meghívás jeléül teszi az egyik az éj jelét — tevén kezét arczára — és a másik felel vagy a kiválasztott vagy a Consolatus jelével.

S most engedjék, hogy a kézirati másolat valódi vagy hamis volta felett mondjam véleményemet.

Minden okmánynak, és így a közeli vagy távoli múltból reánk átjöttek is, valódisága vagy hamis volta tekintetébeni megvizsgálásánál különféle felismerető jelek szoktak alkalmaztatni.

Általánosságban a felismertető jelek vagy külsők, vagy belsők, vagy jobban kifejezve: külsőleg fixirozliatok, vagy logikaiak, következtetés beliek. Az elsők közé tartoznak: kifogástalan tanuk nyilatkozatai, melyek komoly és a valóság kinyilvánítására irányult voltában kétely nincsen; az okmánynak hiteleségét tanúsító vagy czáfoló külső alakja: p. hivatalos aláírás és pecsét; a helynek minősége, hol az irat található vagy őriztetik: p. egy orsz. levéltár; régi múltból átjött iratoknál az u. n. paleographiai tudományból merített felismertető jelek (p. az iratnak külső anyaga, az Írásnak alakja).

Belső felismerető jelek: a béltartalom, irány, nyelvezet. Külömbiséget kell tenni, vájjon használtassanak a felismertető jelek a valódiság constatalására, azaz minden kétségkívüli helyezésére, vagy a valódiság megtámadására. S a szabály az: A valódiság constatalására sem külső felismertető jelek egy maguk, sem belső felismerető jelek egy magok nem elégségesek, hanem mindkettőknek összetalálkoznok, egybevágnok kell.

A valódiság megtámadására — erre vezető akár külső, akár belső felismertető jelek egy-magok elégségesek.

S ezen szabály igen helyes.

A skepsis anyja minden tudománynak, minden igazságnak, s a skepsisnek annál nagyobb tért kell hagyni, minél nagyobb tere van a tévedésnek vagy a megtévesztetésnek: a múlt, a történetek dolgában.

Alkalmazzuk a mondottakat a mi tárgyunkra, a szóban forgó kézirati másolatra.

Két feladat van itt:

1. Constatálni, hogy az előttünk fekvő másolat valóságos másolat, melynek eredetije létezett vagy létezik még.

2. Constatálni, hogy a létezett vagy még létező eredeti — nem koholmány.

Szembetűnő, hogy a 2-dik feladathoz át nem térhetünk, mielőtt az első feladattal nem végeztünk.

Pedig vonzódunk leginkább a 2. feladathoz. Szeretnénk tudni, vájjon az alakok, melyekkel fent mint Electus és Consolatus testvérekkel találkoztunk, élő lények voltak-e vagy csak a képzelem, phantazia szüelményei!

Fájdalom, ki kell jelentenem, hogy az első feladatot sem vagyunk képesek megoldani, t. i. felismerető jelek által constatálni, hogy a másolat másolat. Mik legyenek ezen külső felismertető jelek? Hogy a kézirati másolat Böber kezéből Buek kezébe, és a Bitek kezéből Hamburgba, a nagy□j irattárába és onnét Merzdorf kezébe került, hogy tehát a kézirati másolat mintegy 70—80 év óta ép és változatlan? Fájdalom, Böber János semminemű feljegyzést nem hagyott hátra, mely felvilágosítást, adna: mily útra került a kézirat az ő birtokába, és milyen tanú s á got tesz ő maga ezen másolat valóságos másolati volta mellett.

Persze a kézirati másolat nyújtja maga a legbiz-

tosabb külső felismertető jelt a másolat valóságos másolati minőségének constatálására: hivatkozik a vaticani archívumra, idézi a periratok illető csomószámaikat, melyek alatt az eredetiek fekszenek:

„Acta inquisitionis contra ordinem militae templi, Cod. XT;“ „ditto Cod. XXIV;“ „ditto Cod. XXXI;“ „ditto Cod. XXXII.“

Igenis, ha bemehetnénk az archívumba és meggyőződhetnénk ezen hivatkozás valódi voltáról!

Azért kell kimondanunk, hogy addig, míg nem vagyunk a helyzetben Böber Jánostól visszavezetni a kézirat keletkezésének fonalát vagy egyenesen a vaticani archívumba az ott létező periratok idézett csomóihoz, vagy olyan kifogástalan tanúként szerepelhető személyhez, mely tanúsítja a kézirati másolat visszanyulását a vaticani archívumban, az első feladat megoldatlan marad.

Ez így lévén, Inában vetjük fel a minket annyira érdeklő kérdést: valóknak constatálhatók-e az eredetiek, melyekről a kézirati másolatok keletkeztek — ha keletkeztek. Bcne notandum! Számunkra nem áll a kérdés; léteztek-e egyáltalában titkos templariusi Statumok ,hanem vájjon a statuta secreta és a liber consolamenti a valódi titkos Statumok-e?

Merzdorf t.: keres ugyan elfogadható külső felismertető jeleket indirect utón, a mennyiben ő bizonyítgatja, hogy olyan hamisítási képességgel nem is birt senki a múlt, század végén élt sz.: kőművesek és profanok közt, Starkot kivéve, ki képes volt összerakni a kézirati másolatot és a koholmány annál biztosabb elpalástolására a másolat álarczát választani. Stark pedig az általa követett határozott keresztényi irányánál fogva nem is lehetett érdekelve ily tartalmú hamisítvány készítésére, minő tartalmú a kézirati másolat.

Igen szellemdúsan viszi keresztül ezen bizonyít-

gatást az ő nagy tájékozottsága nyomán, melylyel a templariusi rendnek különböző módokon és alakokban megkísért felélesztése körül bírt.

Hiába való törekvés, melynek komoly voltába maga Merzdorf tv. sem tudott őszintén hinni.

Az ügy jelenlegi stádiumában az érintett akadály miatt — bogy már az előzetes feladatot megoldatlanul kell hagynunk — nem vagyunk és nem lehetünk képesek a tudás fokáig jutni, hogy a templariusok titkos Statútumai azonosok a kézirati másolatban foglaltakkal.

A tudásról, a tudományos értelem-beni tudásról tehát egyelőre le kell mondanunk.

Egész más színben azonban tűnik fel a dolog, ha a tudásról resignáltan lemondva, a valószínűség terére lépünk.

Bátran állíthatjuk, hogy a legnagyobb valószínűség, mikép a Merzdorf t.: által közzétett kézirati másolatban a valódi templariusi titkos Statútumok fekszenek előttünk.

A belső felismertető jelek: a tartalom, irány és a nyelvezet viselik magukon a XII. és XIII. század signaturáját. A mi a templariusok processusából az utolsó időben, tehát már mióta a kézirati másolat kifogástalan kezek alatt volt, másuton a világ biztos tudomására jutott, különösen az ellenük emelt vádpontok tekintetében, ezen Statútumokban teljes megerősítést nyer, per-se az erkölestelenség vádját kivéve, mert a legtisztább, legmagasztosabb erkölcsi elvekkal és legbölcsebb élet-szabályokkal találkozunk ezen Statútumokban.

Ezen Statútumok szerint magok a templariusok isteni és emberi dolgok körüli tanai és nézeteik köztudásra jutását. nem annyira magok számára mint saját existenciájukat veszélyeztetőt, mint

inkább az akkori társadalom számára, mint mely a nagy világosságot és az erős szellemi táplálékot még meg nem bírta tartották veszélyesnek.

Az is tagadhatlan, a mit szellemdúsan Merzdorf t.: kimutat, bogy a múlt évszázadban, mikor a templariusok processusa jelenleg tudva levő részletei még (ismeretlenek voltak, alig létezhetett valaki, ki a statuta seereta és a liber Consolamenti saját elméjéből gyártani képes volt.

S aztán a Statuta seereta és a Consolamenti liberben foglalt vonatkozások a régi Massoniara és Massonokra, „a faragott és faragatlan kőben dolgozó kőműves mesterekre“ csakugyan eltérnek és pedig lényegesen eltérnek azon traditióktól, melyek a múlt évszázad 2-ik felétől kezdve különböző sz.: k.: rendszerekben, melyek a sz.: kőművességet a templariusi renddel összeköttetésbe hoztak, léteztek.

Mindezek után nem tudjuk, de hiszük, hogy az általunk tárgyalt Statuta seereta és a liber Consolamenti a templariusok valódi és valóságos titkos Statútumai, hisziik pedig ezt érett meggyőződés alapján, bár ezen meggyőződésünk nélkülözvén még a szigorú tudományos bizonyítási alapot, hanem mozogván közvetett és szerű conclusiók keretében, objectív, kér lel hét len igazságkenti elősmerést másoktól nem igényelhet.

S engedjék végül visszatérnem előadásom folyamában már kiejtett ama reflexiómra: hogy „feltéve az általam tárgyalt titkos templariusi Statumok valóságát, akkor a templariusi rend története és tragikus vége egyik részen, és a kath. egyház és a kir. hatalom képviselői mint irgalmatlan üldözők másik részen, egy antik görög tragédia gördül fel előttünk, melyben a szereplő hősök egyaránt megérdemlik részvétünket, a cselekedetek rugói senki részén abszolút roszak, és megrendülve hajolunk a Chorus által előttünk tolmácsolat fatum előtt“!

Az emberi lénynek ideálja: Az ő saját keblében nyilatkozik az isten; saját szelleme vezeti a bölcsesség ösvényén, saját eszével különbözteti az igazat a hamistól, saját akarata választja az erkölcsi jót és saját érzülete iszonyodik az erkölcsi rász és alacsonytól; ezen ideál emberi lénynek sem pozitív vallás, sem pozitív törvény nem kell.

Az emberi társadalomnak ideálja: A szeretet fogja körül az egész emberiséget, nem létezik előtte különbség „római, görög, zsidó és szerencsen közt.“ Ezen ideáltársadalom éles ellentétben áll hatalmas, létjogot igénylő állami és társadalmi alkotásokkal.

Jaj az emberiségnek, ha ezen ideálok belőle kivesznének, de jaj az emberiségnek, ha ezen ideálok az utczára dobatnak, mint gyöngyök a disznók számára.

Az ideálok legyenek meg; de kiválasztott papjai, a sz.:. kőműves testvérek őrizték és ápolják szentélyeikben, csendességben, elzár tan az aboz nem értő profanum vulgus elől, menten az utczeni lármától,— ha így akarják nevezni — titokban!

Ha áll ez még a jelen korban — a számos „Klop/Iecliterek“ daczára, kik szövetségünk kárára bebocsájtást tudtak nyerni mysterumainkba —, ha áll ez még a jelen korban, mondjuk, annál inkább állott mindez a XI. és XIII. században. A templariusok veszte volt, hogy titkos Statumaikban szigorúan előírva volt titoktartást híven megőrizni nem tudták.

Nagy hatalmuk és gazdagságuk által elkábitva, az alacsony, faragott és faragatlan kőben dolgozó kőművesek példáját, kik csak magok közt őrizvén és ápolván az ideált, kifelé sem az egyházi, sem az állami hatalom dolgaiba bele nem vegyültek, elhagyták, és kerestek direkt befolyást az államok politikájára és a kathol. egyház ügyeire, bár akarjuk elhinni, hogy mindkettőt ideáljuk valósítása kedvéért tették, híven, hogy nagy hatalmuknál fogva az ideálok óvatos őrzését veszély nélkül feladhatják.

Okuljunk mind ezeken, testvérek!!

UTÓIRAT.

„Tájékoztató előadásomat,“ a szűkebb testvéri körből, melyben tartottam, és melynek egyedül eredetileg szánva volt, szárnyra bocsájtottam, hogy tágabb testvéri körökbe, és különösen szei'etett hazánkbeliekbe nyomuljon.

Nem személyes hiúságom kielégítésére tettem ezt; kik közelebről ismernek, tudják, hogy ilyen hiúsági gyengeségtől ment vagyok.

Sem nem tettem egyedül a bizonyosan meg nem vetendő célból, hogy a valóban nagyérdékű tárgyat, melylyel előadásom foglalkodott, és a hozzá fűzött, talán szinte némi értékkel bíró eszméket távolabb álló sz.: k.: testvéreimmel is megismertessem.

Főindító okom kifejezve van előadásom utolsó mondatában: „Okuljunk mind ezeken, testvérek!“

Szövetségünk kebelében talán még sohasem létezett annyi véleményeltérés c a r d i n a l i s sz.: k.:, elvek tekintetében, mint a jelen korban.

A véleményeltérés, fájdalom, jó részben v é l e m é n y z a v a r r a l jár párhuzamban, vagy jobban kifejezve: a sokféle véleményeltérésnek jó részben vélemény z a v a r a szüllője.

Maholnap odajutunk, hogy egy közös alapelv sem marad mint világszövetségünk eszméjének félreismerhetleii kiilyomatja.

Óvakodunk részletek felsorolásától; csak példaként utalunk a francia Nagy Orient közgyűlésének a „nagy építőmester“ eltörlését dekretáló határozatára.

Ilyen egyik, jelenkorban sokat, vitatott és teljesen vitássá vált elv: a sz.: k.: titoktartás is.

A véleményeknek egy határtalan skálájával találkozunk, melynek egyik végpontján a titoktartási szigor kiterjesztetik a szövetség kebelében előforduló lég lényegtelenebb dolgokra, másik végpontján pedig áll a kürtölő hirlapujdondász, a nagy tömeg tapsát és egyéb tetszésnyilvánítását nem örömet nélküöző világfí, kik a tulajdonkép úgynevezett, sz.: k.: titkon — „jel“, „szó“ és „érintés“ — kívül mindent, ami a szövetség kebelében előfordul, a nagy piacra kihordani nemcsak nem tilosnak, hanem ezt határozottan k i v á natosnák tartják.

E szóban lévő véleményeltérés nem rég békezaró árnyékait a mi hazai sz.: k.: hajlékainkba is vetette.

Mig tápláljuk a hitet a sz.\ kömívesség rendeltetésében: „kiválasztottjai“ által őriztetni az emberiség számára az ideálokat a társadalom rideg nyomorúságai közepette, kerüljünk minden kihívó magatartást k i felé és mellőzzünk minden kísérletet a szövetségen kívül állókból bíráló és tapsoló közönséget magunknak szerezni!

Ezen meggyőződésnek is kívántam kifejezést adni, midőn a múltnak egyik érdekes képét tárgyazó „ismertető előadásomat“ hazánkbeli sz.: k.: körorök elé vinni elhatároztam.